

Sammanställning:

Behov, Befintliga täkter, Tillgång och Hushållning med naturresurser

Behov

Den nu aktuella täkten har som sitt huvudsyfte att, som s.k. "Projekttäkt", försörja vägombyggnaden av Rv 57 mellan Järna och Gnesta med erforderliga bergkrossprodukter. Behovet kan enligt tillgängliga handlingar bedömas till ca 100 000 ton.

Utöver detta finns naturligtvis ett "allmänt" lokalt behov av bergkrossprodukter. Om man utgår från den statistik som kan erhållas från SGU:s årliga redovisning "Grus, sand och krossberg" motsvarar det genomsnittliga "allmänna" behovet 8-10 ton/innevånare/år. För Järna-/Gnesta-området med uppskattningsvis 25 000 innevånare innebär detta ett bedömt årligt behov av 200 – 250 000 ton bergkrossprodukter per år. Den nu aktuella projekt-täkten kan bidra till detta behov, under den tid som täkten är aktiv. En rimlig bedömning är att täkten skulle kunna bidra, till detta behov, med ca 100 000 ton per år.

Det sammanlagda behovet kan därför bedömas till ca 3-400 000 ton under den aktuella tiden.

Befintliga täkter

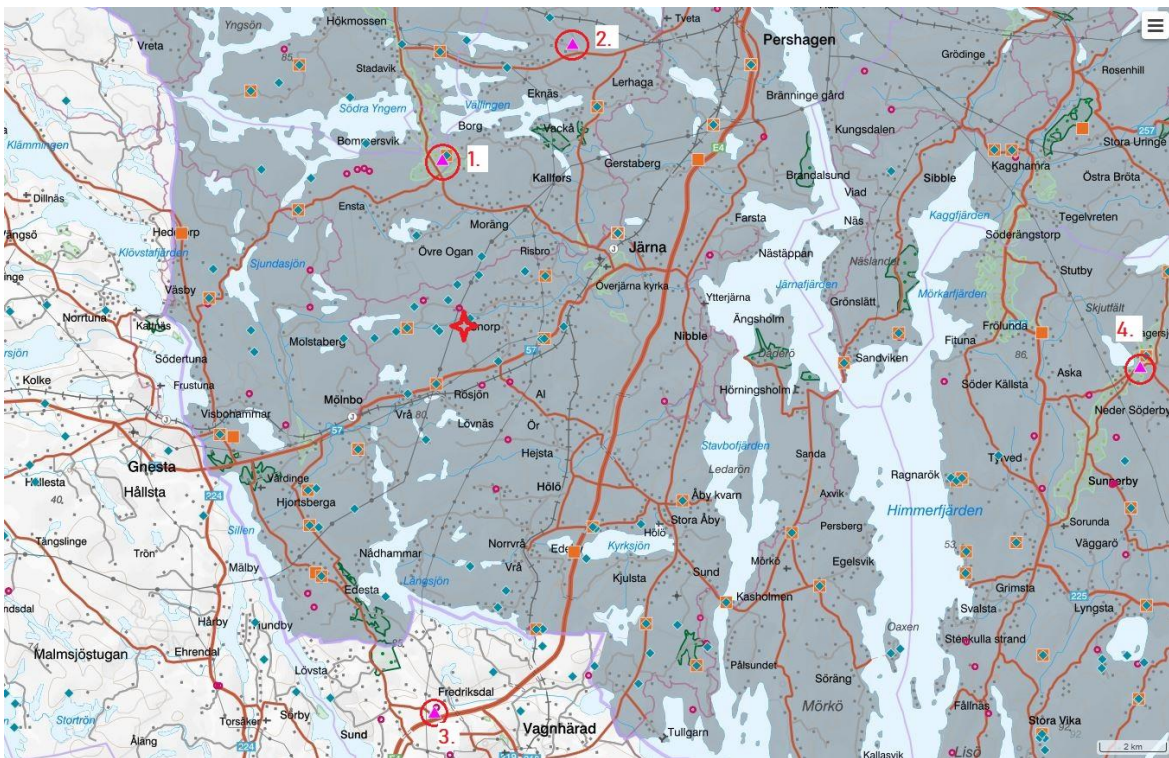

Fig. 1. Föreslagen täkt, Röd stjärna. Befintliga täkter: 1 = Järna-täkten, 2 = Jumsta-täkten, 3 = Hagby(Fredriksdal)-täkten, 4 = Grödinge. © SGU Kartvisare.

Nummer	Anläggningsnummer	Fastighet	Material	Slutdatum	Tillståndsgiven volym (ton)	Tillståndsinnehavare
1	0181-40-036	Hummelhaga m.fl. Järna-täkten	Berg/grus	2024-06-01	0	Skanska Sverige AB
2	<u>0181-40-070a</u>	Jumsta 1:1 Jumsta-täkten	Berg	25 år efter tillstånd	500 000 ton/år	Swerock AB
3	M <u>9316-21</u>	Fredriksdal 2:2, Trosa k:n	Berg	25 år eft. laga kraft	12 500 000	Swerock AB
4	<u>0192-40-012a</u>	Grödby 2:133	Naturgrus o Avfall	2032-12-31	650 000	Ösmo Lastbilscentral

Fig. 2. Förteckning över befintliga täkter inom ca 3 mils transportavstånd

Tillgång

Som framgår av kartan och tabellen ovan finns tre befintliga täkter inom rimliga transportavstånd. Dessa är 1) Järna-täkten, 2) Jumsta-täkten och 3) Fredriksdal, även kallad Hagby-täkten. Utöver dessa tre finns ytterligare täkter på längre transportavstånd eller med begränsade kapaciteter, varför dessa inte är aktuella för leveranser till vägombyggnadsprojektet.

Enligt uppgifter erhållna från Länsstyrelsen Stockholm har tillståndet för Järna-täkten, 1), löpt ut under 2024. Denna täkt är således inte aktuell för leveranser.

Jumsta-täkten 2), har enligt gällande beslut, tillstånd att producera upp till 500 000 ton/år, för en tillståndstid av 25 år. Vilka övriga leveranser som den aktuella täkten har under aktuell tid är inte möjligt för Bolaget att kartlägga, men det är dock troligt att täkten skulle kunna ha möjlighet att leverera nödvändiga kvantiteter och sorteringar till vägombyggnadsprojektet. Transportavstånd från denna täkt är 15-30 km. Med ett bedömt behov av 100 000 ton blir det genomsnittliga transportarbetet 2,25 miljoner tonkm för dessa leveranser.

För Hagby-täkten (Fredriksdal) 3), som drivs av samma bolag som Jumsta-täkten 2), finns liknande tillstånd som för nr 2). Det är därför troligt att även denna täkt har möjlighet att leverera nödvändiga produkter för vägombyggnaden. Transportavstånd från denna täkt är 20-35 km. Med ett bedömt behov av 100 000 ton blir det genomsnittliga transportarbetet 2,75 miljoner tonkm för dessa leveranser.

Den nu aktuella täkten har som huvudsyfte att försörja vägombyggnadsprojektet. Genomsnittligt transportavstånd är 2-9 km. För det aktuella behovet blir det genomsnittliga transportbehovet 0,55 miljoner tonkm. "Transportarbetsbesparingen" för denna täkt blir således 1,7 – 2,2 miljoner tonkm. Utöver detta kan täkten försörja ett lokalt "allmänt" behov med ungefär samma transportförutsättningar. Man kan bedöma att samma transportarbetsbesparing kan vinnas för dessa leveranser, dvs. sammanlagt minst 3,4 – 4,4 miljoner tonkm.

Hushållning med naturresurser

Vid prövning av täktverksamhet ska bedömas vad som kan anses vara god hushållning med naturresurserna.

Bergmaterial utgör till skillnad från naturgrus ingen ändlig naturresurs. Den aktuella bergplinten innehåller en för ändamålet högst lämplig och eftertraktansvärd bergkvalité. Området innehåller enligt gjorda undersökningar inga högre natur- eller kulturvärden. Verksamheten kan enligt gjorda beräkningar bedrivas så att alla vanligtvis ställda krav för omgivningspåverkan innehålls. Området föreslås efterbehandlas på ett sådant sätt att det även fortsättningsvis, efter att täktverksamheten upphört, kan utnyttjas för skogliga ändamål igen. Den aktuella platsen kan anses vara lämplig för ändamålet, och täktverksamheten utgör huvudsakligen ett temporärt avbrott i den skogliga verksamheten.

Som framgår av stycket ovan, kommer en lokal täktverksamhet, (som den beskrivna) att kunna minska transportbehovet för de aktuella mängderna med 3,4 – 4,4 miljoner tonkm. Energiförbrukningen för detta transportarbete motsvarar i storleksordningen 60 – 100 % av den energiförbrukningen som behövs för framställning av de aktuella produkterna i tükten.

Det är möjligheten till denna resursbesparing (=naturresursen energi) som ska vägas mot ingreppet i naturen och lokal påverkan från verksamheten.

Sammanfattning

Det är troligen, tekniskt möjligt, att försörja det aktuella vägombyggnadsprojektet med bergmassor från befintliga tükter. Men en sådan försörjning kan inte betraktas som god och hållbar eller miljöanpassat utnyttjande av naturresurserna, då den kommer att förorsaka ett helt onödigt och klimatpåverkande transportarbete om ca 3,4 – 4,4 miljoner tonkm. Detta motsvarar nästan lika stor resursförbrukning som själva framställningen av produkterna i tükten kräver. Utöver detta kommer trafiksäkerhet och vägslitage att påverkas i motsvarande grad.

Det ter sig därför som uppenbart att det för en hållbar och miljö-/klimat/-anpassad försörjning av vägombyggnadsprojektet och närområdet, är den aktuella projekt-tükten nödvändig.